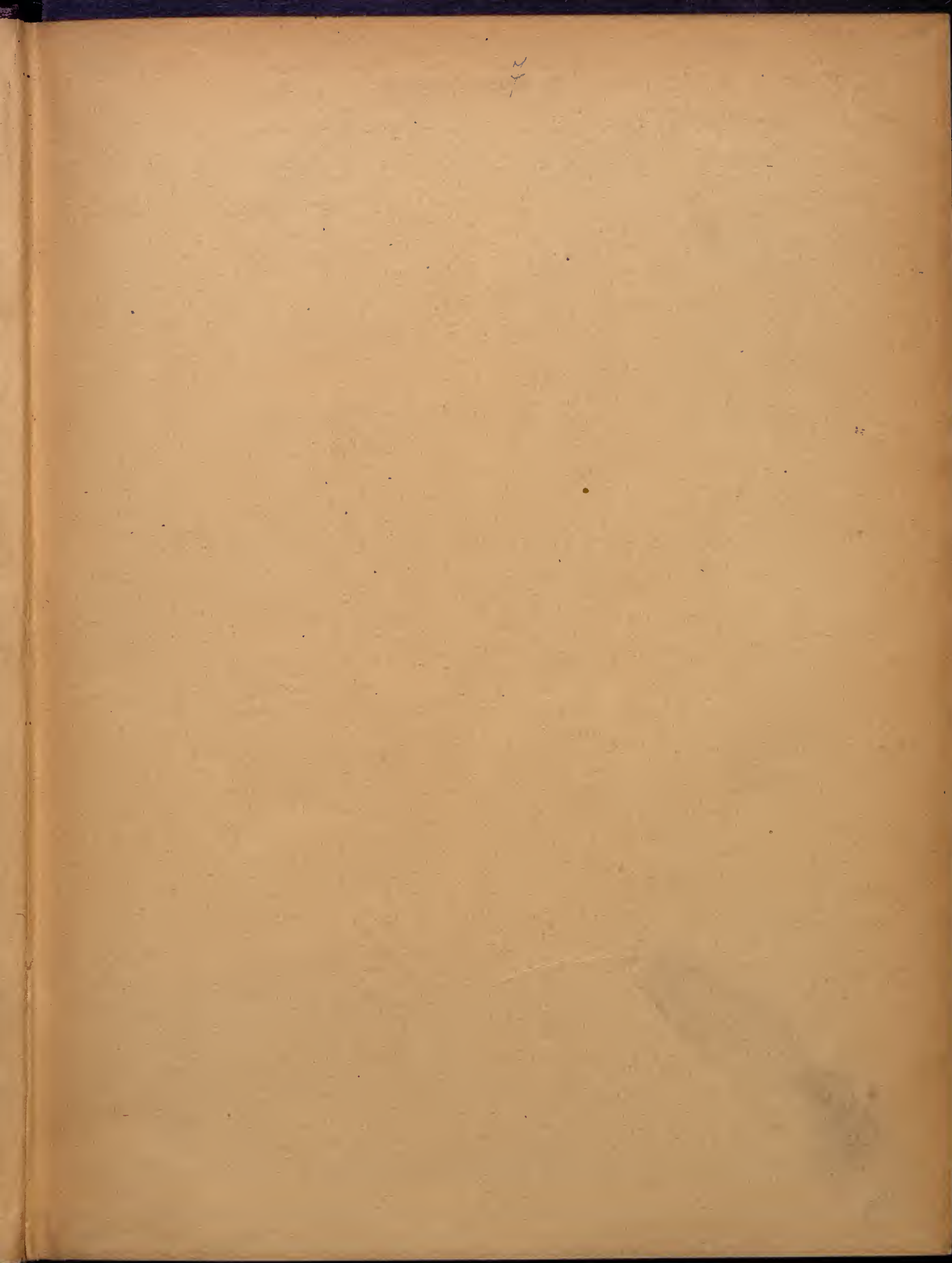

1064

L. III. 6

ՔՐԻՐԱԿ ՀԱՆՐԷՄ

Ազգային, Գիտական, Գրական եւ Քաղաքական

Ի. ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 1

||

5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1902

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ս. Ծնունդի Տօնը

Ծնունդ Քրիստոսի

Ս. Դրի ընթերցումը

Կաղանդէր (Դաւառի Կեանքէն

Իրական պատմութիւն)

Վերջացող դառուն ամենէն մեծ գիրքերը

Ռումոյա (Թերթոն)

Քաղաքական . — Ներքին Լուրեր

ՅԱԿՈԲՈՍ Հ. ՃԷՃԻՋԵԱՆ

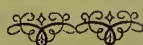
Մ. ԳԱՐՐԻԷԼԵԱՆ

ՍԵՊՈՒՀ

ԽՈՍՐՈՎ ՔԷՇԻՇԵԱՆ

ՍԹԷՆԼԻ ՀՕԼ

ՃՕՐՃ ԻԼԻԸԴ

 Կարդալ Բիշրակնի նոր Թերթօնը

ՌՈՄՈԼԱՆ

Հատը 40 փարա

ՏՊԱԳՐ. ՆՇԱՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԲԱՅՈՒՍԾ Է

«ԲԻԻՐԱԿՆ» Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

1902 Տարւոյն

Անոնք որ յառաջիկայ տարւոյն համար կ'ուզեն բաժանորդագրուիլ, պէտք է փութան կատարելու իրենց յանձնարարութիւնները .

Բաժանորդագրութեան պայմանները նոյնը կը մնան .

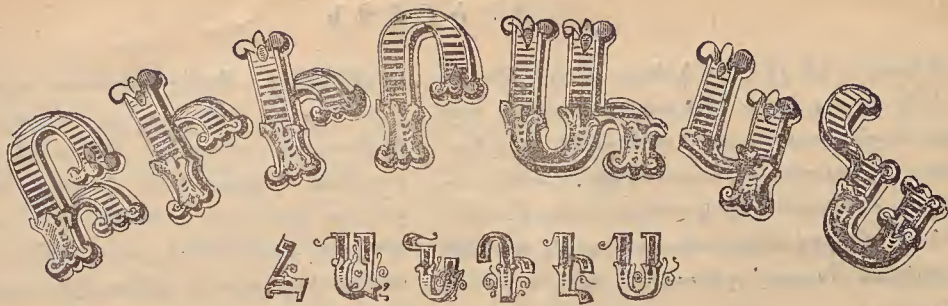
Տարեկան 50 զրշ. Պոլսոյ եւ Գաւառներու համար, 12 ֆրանք կամ $2\frac{1}{2}$ տոլար կամ 5 բուպլի արտասահմանի համար, ԿԱՆԻԻԿ .

Դիմել խմբագրութեան հասցէին :

ԾԱՆԹ. — Մեր բաժանորդներէն անոնք՝ որոնց բաժանորդագրութիւնը ներկայ շրջանին մէջ առաջին թիւէն չէ սկսած, կրնան ամբողջացնել իրենց հաւաքածոն դիմելով խմբագրութեանս .

Ազգային, Գիտական, Գրական եւ Քաղաքական

Ի. ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 1

||

5 ՅՈՒՆԻՍԻՐ 1902

ԱՄԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

1. ԲԻԻՐԱԿՆ առ այժմ կը հրատարակուի շաբաթը մեկ անգամ մը. — 2. Տարեկան բաժնեգինն է Պոլսոյ եւ Գաւառներու համար 50 դրոս, Արսասանմանի համար՝ 5 ռուպլի. կամ 12 ֆրանք կամ 2 1/2 ֆլորին, քրքասաւորութեան ծախքը մեր վրայ: — 3. Ձեռնէ կը ծախուի հասք 40 փարայի: — 4. « ԲԻԻՐԱԿՆ » ի վերաբերեալ բաժանորդագին, նամակ կամ ո եւ է գումարին պէտք է ուղղել Կ. Պոլիս, Պայպ Լաուսի միջոցաւ, ընդ պէտք Գօլէն, Բրոմ. Յակոբոս Է. Տէնիզեանի. — 5. Անվճար նամակ կամ գումարին չընդունուիր. — 6. Տարբ օրինակի բաժանորդ բերողին մէկ օրինակ նուր կը տրուի:

Ս. Ծ Ն Ո Ւ Ն Դ Ի Տ Օ Ն Ը

Աշխարհ՝ անցեալ ամէն մտայն դարերուն մէջ կարօտութիւն զգացած էր այն մեծ վարդապետին եւ Փրկչին որուն ծնունդը կը տօնենք այժմ: Այս մօր երկրագունդը շատ փառաւոր ու շողջոզուն կեանքերու թափառաւորը եղած է: Համեմարը հոն մերթընդ մերթ փայլած է այնպիսի լոյսով մը՝ որուն ճառագայթները ցոլացած են մինչեւ մեր դարուն վրայ: Հոմերոսի, Արիստոփանէսի, Սոփոկլէսի, Եւրիփիտէսի, Սոքրիտէսի եւ Վիրգիլիոսի նման անմահ բանաստեղծներ ունեցած է որոնց համարը դարերը կարող եղած չեն նսեմացնել: Ունեցած է Ալեքսանդրի, Աննիբալի, Սկիպիոնի, Պոմպէոսի, Կեսարի եւ Պոնապարդի նման մեծ մարդիկ՝ որոնց փայլուն անուններուն դարերը արձագանք տուած են: Բայց երկրի բոլոր պայծառափայլ անուններուն մէջէն Յիսուսի Բրիստոսի անունը կը շողայ եղա-

կան լոյսով մը: Պատմականօրէն ինք միայնակ կը կենայ ամէնուն մէջ: Մեծ մարդիկ, ուսուցիչներ եւ ուրիշ մեծ առաջնորդներ միշտ երեւցած են իբր կեդրոնական՝ լուսաւորներ մեծազոյն համաստեղութեանց մէջ, իրենց շուրջը ունենալով փոքրագոյն բայց նմանօրինակ լոյսեր: Պատահաբար կը փայլի Սոկրատէսի եւ Արիստոտէլի հետ մէկտեղ. Կեսար՝ Պոմպէոսի եւ Կրասոսի հետ. Լուտեր Մեղանկտոնի եւ Կալվինի հետ. Նաբոլէոն շրջապատեալ մարաշախտներու եւ դիւանագէտներու իր փայլուն սղայակոյտովը: Գրեթէ ամէն դարու մէջ եթէ մեծ անունի մը մօտերը աչքդ պտտցնես, ոչ թէ դատարկ երկինք մըն է որ պիտի գտնես, այլ շրջապատող լուսաւորներու խումբ մը: Բայց Յիսուս Բրիստոս կը կենայ տնհուն անսոսնութեան մը մէջ, իր վրայ գուշակող մարդարէներուն մէջ, իրեն համար վկայող առաք-

եայներուն մէջ չկայ մէկ հատ անուն մը որ արժանի ըլլայ իրեն հետ բաղդատուելու կամ իրեն մօտիկը դրուելու, որպէս թէ երկինքներու լուսաւորները աւլուեցան, տարուեցան՝ և յանկարծ ինք լոյսերուն լոյսը անակընկալ կերպով միայնակ, առանց ընկերակցի մը երեւան կուգայ՝ գերագոյն միայնութեան մէջ:

Եւ աւելի զարմանալին այն է որ իր երեւումը եւ ճառագայթումը չենք կրնար երբեք բացատրել իր նախորդներով եւ կամ զինքը չընկալաւորներովը, Հրէական անձուկ մտքի տէր ցեղին հողին վրայ բան մը չենք գտներ որ կարող ըլլար մաքուր եւ ընդհանրական սիրոյ այսօրինակ մարմնացում մը արտադրել: Այն զգայական դարուն միջնուլորտին մէջ բան մը չկար որ կարող ըլլար յառաջ բերել եւ անուցանել այսպիսի անարատ ու կատարելապէս առաքինի նկարագիր մը: Մարդկային բարեպաշտութեան ամենաբարձր տիտղոսը, գեղեցիկ հոգիի մը գերազանցութիւնը՝ երբեք ձեռք բերուած չէ մարդոց մէջ առանց ապաշխարութեան, առանց անձը ցածցնելու: Բայց Յիսուս երբեք չապաշխարեց, երբեք ամօթահար եւ տրտմած չցուցուց ինքզինքը Աստուծոյ առջև: Ինք միայն, բոլոր իր հետեւողներուն մէջ՝ որոնք իր հրամանով կը ծնրադրեն խոստովանելու իրենց անարժանութիւնը եւ խընդրելու թողութիւն, կը կենայ շիտակ եւ կը բարձրացնէ անամպ դէմք մը դէպի երկինք՝ այն անբացատրելի փառքովը որ յատուկ է ապաշխարութեան պէտք չունեցող բարեպաշտութեան մը: Այս տեսակ բարոյական կատարելութիւն մը ոչ թէ միայն իր նմանը չունի պատմութեան մէջ, այլ չունի իրեն մօտեցող ալ: Մենք կը նայինք այդ կատարելութեան որ կը կենայ պայծառ, անբիծ և անգերազանցելի եւ կ'զգանք թէ հոն՝ այդ նկարագրին վրայ կը տեսնենք բան մը զոր կարելի չէ ուրիշ կերպով բացատրել այլ միայն ըսելով թէ անիկա յաւիտենական հոգիին փառքն է որ մարմնացած է անձի մը մէջ:

Յիսուս Քրիստոս Աստուծոյ բուն յայտ-

նութիւնն է: Ուրիշ աստուածային յայտնութիւններ ալ կան. բայց Քրիստոս է նոյն ինքն աստուածայինը: Այն ամէն լոյսը որ կը ցոլանայ երեքտրական կանթեղներէ, ամէն բոց որ կը չողայ, ամէն գոյն ամէն ծաղկի վրայ լոյսին մէկ յայտնութիւնն է: Բայց արեւը ինք լոյսին գերագոյն արտայայտութիւնն է ուրկէ կը բղխին բոլոր ուրիշ արտայայտութիւնները: Ամէն առաքինութիւն, ամէն համբերատար եւ սիրալիր գործ ու անձնուէր սէր Աստուծոյ մէկ արտայայտութիւնն է: Բայց Աստուծոյ բուն արտայայտութիւնը Քրիստոս ինքն է, որուն մէջ յայտնուած է աստուածայինը ամբողջապէս, ոչ թէ ինք Աստուծոյ մէկ խօսքն է, այլ Աստուծոյ խօսքն է: Բանն Աստուծոյ, որուն մէջ բոլոր աստուածային խօսքը արտայայտուած ու բացատրուած է: Աստուած ալ մեզմէ հեռու չէ, ալ երկինքները ելլելու պէտք չունինք զԱնիկա գրտնելու համար: ՉԱստուած տեսնելու այն բաղձանքը՝ զոր մարդկութիւնը ամէն դարու մէջ յայտնած է պատկերապաշտութեամբ, ալ կը յագենայ հիմա, քանի որ ինք հրաշափառ զիջողութեամբ մը կը մտնէ մեր կեանքին մէջ, որպէս զի տեսնենք զինքը, Աստուծոյ Միածինը, կոյսէ մը ծնած, ու այս կերպով՝ Որդի Աստուծոյ եւ Որդի Մարդոյ, որ կը բերէ մարդկութեան նոր, յատակ եւ շոշափելի մէկ ըմբռնումը Անոր որ անհուն եւ յաւիտենական է:

Քրիստոսի գալուստը՝ ոչ թէ միայն կը յայտնէ աստուածայինը, այլ նաեւ ցոյց կուտայ մեզի մարդկայինը նոյն ինքն Աստուծոյ մէջ: Ըսել թէ Աստուած մարդս ստեղծեց իր պատկերին պէս, ըսել է թէ Աստուած ալ, մէկ մտքով մը, մարդուն նմանութիւն ունի: Եթէ մանուկը իր հօրը պատկերն է, ուրեմն հայրն ալ աստիճանաւ մը մանուկին կը նմանի: Մարդեղութեան վրայ մեր ունեցած հաւատքին մէջ այս ճշմարտութիւնը կը պարունակուի: Անհունին ու յաւիտենականին մէջ կայ մարդկութիւն մը՝ այնքան էական իրեն, այնքան կենսական իր մէջ որ կրնայ մէկդի թողուլ ամէն զարմանահրաշ գօրու-

թիւն, ամէն հիասքանչ իմաստութիւն, կրնայ անձը ունայնացնել, ծառայի կերպարանք առնել, ինչպէս Կըսէ Պօղոս առաքեալ, եւ զալ ու բնակիլ մարդոց մէջ իբր մարդ և տակաւին էականապէս: Աստուած և մարդ էականապէս իրարու կը նմանին ցոյց տարբերութեամբ որ մէկ շրջանակը հունաւոր է, եւ միւսը անհուն է, կեդրոնը նոյնը ըլլալով միայն: Քրիստոսի մարդեղութեամբ մեզի յայտնուած է ամէնէն հրաշափառ եւ ամէնէն զարմանալի եղելութիւնը: Մեզի ըսուած է թէ Անհունը եւ Յաւիտենականը, Ան որ աշխարհները եւ արեւները ըստեղծեց ու կը վարէ. Ան՝ որմէ կը բղխին տիեզերքին ամէն գորութիւնները. Ան՝ որ կը վարէ երկրի ամէն ազգերուն ճակատագիրը. Ան՝ որ բնութեան ու պատմութեան Աստուածն է. իր մէջ ունէր մարդկային տարր մը, եւ կարող եղաւ աշխարհիս վրայ քալել իբր մարդ, մարդոցմէ տեսնուիլ ու անոնց հետ դէմ առ դէմ խօսակցիլ, Հաւատանք այս ամէնէն մեծափառ ճշմարտութեան, եւ այն ատեն Աստուծոյ ու մարդուն վրայ մեր ունեցած գաղափարներն յանհունս պիտի բարձրանան, ու մեր կեանքը բոլորովին նոր եւ անճառելի մեծութիւն մը պիտի ստանայ:

Աշխարհ խորապէս ազդուած է միշտ այս հրաշալի յայտնութենէն: Մարդկութեան բոլոր խաւերը, վերէն մինչեւ վար, այս նոր ու զարմանալի յայտնութեան ազդեցութիւնը կրած են առաւել կամ նուազ: Ամէն մեծ նկարիչներ՝ իբրեւ մարդկութեան ներկայացուցիչները, իրենց զարմանալի տաղանդը նուիրած են արտադրելու արուեստի գլուխ գործոցներ, ուր կ'երեւին Մարիամ եւ իր իր Մանուկը, և այն ամէն միջոցաբերը որոնք պատահեցան աշխարհի պատմութեան ամէնէն հոյակաւոր գիշերուան մէջ: Ռաֆայէլ հոյակեց Գրիստոսի ծնունդը երեք տարբեր գլուխ գործոցներով: Թինթորէթթօ եւ Կիր-

լանտաճօ իրենք զիրենք գերազանցեցին նըկարելով Մոգերուն երկրպագութիւնը: Քորէնթիօ անմահանալու համար իր՝ մեծահոյակ Մատոնայէն զատ ուրիշ բան մը չի նկարագրած Մատոնայով բոլոր դարերու զմայլումը պիտի բոցավառէ: Մուրիլլոյի իր վերածինով ստացած ամէնէն մեծ յաղթանակը այն նկարն էր որ կը կոչուի « Սրբազան ընտանիքը »: Քրիստոսի ծնունդը այնպիսի դէպք մըն է որ իրեն քաջած է աշխարհի գրեթէ ամէն կարգի տաղանդները: Սկսեալ մոգերէն որոնք իրենց ժամանակի գիտութեան և իմաստութեան ներկայացուցիչներն էին, մինչեւ մեր օրերը, նոյնը պիտի ըլլայ ու ալ աւելի, ապագայ բոլոր դարերուն մէջ ալ:

Անով մարդկութիւնը նոր ըմբռնում մը ունեցաւ Աստուծոյ վրայ, ու նաեւ նոր յարաբերութիւն մը Անոր հետ: Այլ այսուհետեւ վարագուրով ծածկուած Սրբութիւն Սրբութեանցի մը առջեւ չէ որ կը խոնարհինք. ալ տարակոյս մը չէ որ կը պաշտենք, ալ չենք ծնրադրեր սեղանի մը առջեւ որուն վրայ գրուած ըլլայ Անձանթ Աստուծոյն, հիմա կրնանք բռնել այն ձեռքը զոր Աստուած երկընցեցած է մեզի, կրնանք լսել ձայնը որ կը խօսի մեզի, կրնանք նայիլ այն կերպարանքին վրայ որ մարդկային է:

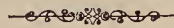
Հոմերական հին քանատեղծութեան մէջ գեղեցիկ պատմութիւն մը կայ: Տրոլադայի զիւցազնը, Հեկտոր, զրահապառ եւ իր զարդմանակաւոր ահարկու սաղաւարտը զլուիւր, իր թշնամիներուն դէմ ելլելէն առաջ՝ իր բազուկները կը տարածէ իր զաւակը ողջագուրելու համար: Մանուկը զարհուրած շաջուելի սաղաւարտէն եւ ճօճուն զարգմանակէն եւ իր հօր ահարկու կերպարանքէն, սոսկումով եւ ահաբեկ ետ կը քաշուի. բայց այլ պողպատեայ երեւոյթին ներքեւ բաքախող գործվալից սիրտ մը կար, եւ ուստի հայրը կը քակէ կը հանէ իր շողշողուն սաղաւարտը, մէկ կողմ կը դնէ իր զրահները եւ կրկին կուգայ իր որդւոյն՝ բազկատարած ու սիրոյ անուշ խօսքերով: Տղան ալ ետ

չքաշուիր. այլ կը նետուի հօրը բազուկներուն մէջ, կը հանգչեցնէ իր գլուխը անոր կուրծքին վրայ եւ կ'ընդունի հօրը համբոյրները:

Այսպէս Ամենակալ եւ Յաւիտենական Աստուածն ալ Յիսուս Քրիստոսի միջոցով մեզի կ'երեւի իր անհուն եւ անեղ փառքը մէկդի դրած, ցոյց տալով մեզի թէ անհուն տիեզերքին Ստեղծիչը ու վարիչը, բոլոր իր անարկու զօրութեան ու անմատչելի փառքին ներքեւ հօր մը բարախող սիրտը ունի, եւ ուստի պէտք է որ ա'լ ճանչնանք զինքը, եւ ոչ թէ ետ քաշուինք իրմէ, այլ նետուինք իր բազուկներուն մէջ Հեկտորի օրդուոյն պէս:

Կը մաղթենք որ մեր բոլոր ընթերցողները եւ ընթերցողիներն Յիսուսի Քրիստոսի Ծննդեան Տօնին մեծ ու խորին նշանակութիւնը հասկնան, եւ անկա իրենց համար ճշմարիտ ու մեծ ուրախութեան տօն մը ըլլայ իրապէս:

ՅԱԿՈԲՈՍ Հ. ՃԷՃԻՋԵԱՆ

ԾՆՈՒՆԴ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

«Ո՛վ պահապան, գիշերուան համար ի՞նչ լուր կայ: Պահապանը կ'ըսէ. Առաւօտը կուգայ ու նաեւ գիշերը»:

Այո՛, գիշերը՝ առաւօտէն գողտրիկ, ցերեկունքէ փառահեղ՝ կը ծագի աշխարհի վերայ: Գիշերուան մէջ էր որ երկինք կուտար երկրի պատուական բան մը, գիշերուան մէջ՝ երբ երկինքը կ'աղքատանար եւ երկիրը կը հարստանար: Անոր հետ ու Անով երկինքն իսկ կը տեղափոխուէր, կ'իջնէր երկրի վերայ. զի երկինքն Անոր մէջ է եւ զի Ան Երկինքն է:

Գիշերավար գիշեր մըն էր այդ գիշերը, գիշեր մը՝ որ գիշերներու վերջ կը դնէր. գիշեր մը՝ որ անմար արեգակի մը ծագումով պիտի լուսնար, օրհնեալ գիշեր, սուրբ գիշեր:

«Ու Աստուած այնչափ սիրեց աշխարհը՝ մինչեւ որ իր միածին Որդին տուաւ»: Ու այդ Միածին Որդին Բեթլէհէմի մէկ ախոռին մտունքով մէջ ծնաւ: Եթէ Ան գար իր լեցուն փառքով ո՞վ կրնար ընդունիլ զԱյն, ո՛ւր կրնար

պարունակուիլ Ան: Մեծ էր Ան: Եւ Սողոմոն անգամ պարտաւորուած էր ըսել. «Անոր տուն շինելու ո՛վ կարող է. քանզի երկինքը ու երկինք երկինքը չեն կրնար պարունակել զԱնիկա»: Բայց ամենակարող է Ան. ամենուրէք ըլլալու չափ կրնայ մեծնալ ու մտունքի մը մէջ պարտկուելու չափ պզտիկնալ: Մարդիկ գիտէին թէ Աստուած մեծ է, հօր է՝ բայց մեր Տիրոջ ծննդեան օրէն սկսան գիտնալ թէ Ան խոնարհ ու հեղ ալ է:

Ա՛հ, մտորին մէջ ծնաւ Ան: Ու դիտեցէք թէ իր ծննդեան աւետիսը նախ հովիւներու եւ հօտերու կը տարուի, որովհետեւ իր պաշտօնը կը խորհրդանշէին անոնք՝ «Տէրը իմ հովիւս է, Ես եմ բարի հովիւ» եւ որովհետեւ մարդոց մեղմաբարոյ դասակարգէն էին անոնք: Եւ անտեղը՝ մտորին բոլորտիքը, Բեթլէհէմի դաշտերուն մէջ հովիւներ կային՝ կ'ըսուի՝ տաճարին անասունները, շահագործուող անասունները արածող հովիւներ, որոնք իրենց հօտերուն գիշերուան պահպանութիւնը կ'ընէին: Եւ անա Տէրոջը հրեշտակը անոնց վրայ իջաւ ու անոնց ըսաւ. «Ահա ձեզի մեծ ուրախութեան աւետիս կուտամ. ձեզի այսօր Փրկիչ մը ծնաւ», ձեզի՝ հովիւներուդ եւ հօտերուդ, ոչ խարներուդ եւ գառներուդ: Հոս այս նշանակութեամբ անշուշտ ըսաւ Յովհաննէս Մկրտիչ, երբ Յիսուսը տեսաւ. «Ահա Աստուծոյ Գառը որ աշխարհի մեղքը կը վերցնէ» եւ կրկնեց «Ահա՛ Աստուծոյ Գառը»: Ասիկա ըսել չէ՞ր թէ այլ եւս ազատ էին գառները՝ թէ Յիսուս նոյն իսկ անոնց կը փոխանորդէր:

Եւ իսկոյն այն հրեշտակին հետը որ կը թուէր հրամանատարն ըլլալ երկնային բանակի մը, երկնային զօրքերու բազմութիւն մը եղաւ, որոնք զԱստուած կ'օրհնէին ու կ'ըսէին. «Երկինք բարձրութեանը մէջ Աստուծոյ փառք ու երկրիս վրայ խաղաղութիւն, մարդոց մէջ հաճութիւն»:

Կ'արժեք ամբողջ կեանք մը արթուն անցնել այդ գիշերը չփախցնելու համար:

Օգին մէջ լուսեղէն ու լայն տրտահտ մը բացուած է: Ու անա հեռաւոր աշխարհներէ,

երկնից երկինքներէն էակներ ու էակներու լէզէոններ եկան մեր աշխարհը այդ գիշեր, ծննդեան յաւերժ յիշատակելի գիշերը: Եւ միջոյրտը եղաւ անոնց երաժշտական սրահը ուր հնչուեցաւ, լսուած երգերուն և եղանակներուն ամէնէն վսեմը. «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, յերկիր խաղաղութիւն ի մարդիկ հաճութիւն»: Պիտի չհարցուի ի պատիւ որո՞ւ: Ի պատիւ Մարիամու Որդւոյն ի պատիւ մսուրին մէջ ծնող մանկան որ Աստուծոյ Որդին էր: Աշխարհ չճանչնար իր Արարիչը և տեղ մը շիտար Անոր մսուրէն դատ: Ի՞նչ ապերախտ, ի՞նչ հիւրամերժ աշխարհ: Այլ օրհնեալ է Աստուած, աշխարհ չմնաց միշտ այսպէս: Օրհնեալ ծնունդ եւ երանեալ գիշեր Մանդեան. գիշեր՝ ուր Անըսկիզբը կ'սկզբնաւորէր, Անհունը կը հունաւորէր: Եւ կոյսէ մը ծնաւ Ան: Անոր ծըննդեան մէջ բնականին խառնուած էր գերբնականը, հասկնալիին՝ անհասկնալին: Աշխարհ չտեսաւ հրաշք մը այնքան հրաշալի որքան հրաշքը այդ ծննդեան գիշերուն:

Այդ հրաշքին ուրիշ հրաշքներ ալ խառնուած են: Երբ Ան երկրի վրայ ծնաւ՝ երկինքներուն մէջ ալ լուսաւոր մը ծնաւ, նոր գիսաւոր մը առաջիննեռուն մէջ: Մոգերուն տրուած նշանը՝ համաստեղութեանց փառաբանութիւնն էր նաեւ, լուսաւորներու խայտանքը: Երբ այդ լուսաւորը կը ծնի՝ խլըրաւում մը կ'սկսի աշխարհի մէջ և Հրէաստանէն դուրս և Հրէաստանէն հեռու տեղուանք դէպքը, Յիսուս մանկան ծնունդը կըռահողներ կ'ըլլան: «Ու երբոր Յիսուս ծնաւ Հրէաստանի Բեթլէհէմի մէջ Հերովդէս թագաւորին օրերը, ահա արեւելքէն մոգեր եկան Երուսաղէմ ու ըսին. «Ո՛ւր տեղ է Ան՝ որ Հրեաներուն թագաւոր ծնաւ»: Ո՛վ ծանոյց անոնց այս ծնունդը, ո՛վ Երուսաղէմ առաջնորդեց զանոնք, Հարցուցէք այդ մոգերուն ու տեսէք ի՞նչ կ'ըսեն. «Ինչու որ մենք արեւելքի մէջ Անոր աստղը տեսանք»: Այդ լուսաւորը մոգերու առջեւէն քալեց, մինչեւ որ «եկաւ կեցաւ մանուկին եղած տեղին վրայ»: Անոր աստղը հիւսիսային

աստղէն աւելի խորհրդանշանական էր, զի հիւսիսի աստղը բեւեռը կը ցուցնէ միայն, մինչ Անոր աստղը՝ ուղղակի փառաւ, փըրկութիւնը, նաւահանգիստը, երկինքը: Անոր աստղը՝ առաջնորդող աստղն է և իրեն հետեւողները կը տանի Անոր, ուրկէ կ'առնեն իրենց լոյսերը բոլոր արեւները: Երանի՜ անոնց որ անոր աստղը կը տեսնեն ու անոր կը հետեւին: Մոգերուն պէս պիտի գտնեն զայն, ուրախանան՝ ինչպէս մոգերը ուրախացան շատ մեծ ուրախութիւնով:

Չտարակուսեցան մոգերը: Երբ աստղը մսուրին վրայ կեցաւ՝ անոնք հաւատացին թէ մսուրին մէջ խանձարուրուած պատկած մանուկը նոյն ինքն է որ «Հրէաներուն թագաւոր ծնաւ»: Աստղը սխալ նշան չտուաւ մսուրին վրայ կենալով: Ո՛չ, այլ երբ տեսան աստղը՝ շատ մեծ ուրախութիւնով ուրախացան եւ տունը մտնելով տեսան մանուկը իր մօրը Մարիամին հետ ու եկան երկրպագութիւն ըրին անոր: Մէկուն միայն, ոչ երկուքին: Մտուրը հիմա տաճարի փոխուեցաւ, տաճար մը՝ ուրիշ ու եւ է տաճարէ աւելի փառաշուք, փառայեղ՝ Աստուծոյ մը ներկայութեամբ. փառայեղ՝ իր մէջ ունենալով մէկը՝ տաճարէն մեծ. Տաճարէն մեծ մէկը, Տաճարին Տէրը: Ուր ես ներկայ՝ Դրախտը հոն է: Մտուրը՝ մոգերուն զրախտը եղաւ:

Մարդոց իմաստնագոյնները Անոր ոտքը եկան ու մարդոց իմաստնագոյնները Անոր ոտքը պիտի գան, զԱյն իրենցմէ իմաստուն դաւանելով. իմաստութեան աղբիւրը: Իմաստասէրները Անոր պիտի աշակերտեն: Մոգերը մտուր գացին, որովհետեւ մսուրին մէջ գտան Սողոմոնէն մեծ, Սողոմոնէն իմաստուն մէկը, ուրկէ խնդրեց և ստացաւ Սողոմոն իր իմաստութիւնը: Ան ոչ միայն այնքան իմաստութիւն ունի որով կրնայ աւելցնել իմաստուններու իմաստութիւնը այլ նոյն ինքն իմաստութիւնն է: «Անիկա Աստուծմէ իմաստութիւն, արդարութիւն, սրբութիւն եւ փրկութիւն եղաւ մեզի»: Արդ, թէ որ ձեզմէ մէկը իմաստութենէ պակաս՝ ըլլայ՝ թող խնդրէ Աստուծմէ որ ամէնուն առատապէս կուտայ ու չխնայեր:

կ'ըսուի դարձեալ երկրպագող մոգերուն համար թէ, իրենց գանձերը բանալով՝ ընծաներ տուին Անոր, ոսկի, կնդրուկ եւ զմուսս Արթէնիւ թերուն պատուականագոյները բերուեցան ընծայուեցան իրեն։ Մարդիկ միշտ իրենց բնական տուներէն աւելի մեծ ու մեծափառ կը շինեն ու շինած են այն տուները զոր Անոր համար կը շինեն կամանոր անուան կը ձօնեն եւ կը կոչեն «Տուն աղօթից, Տուն Աստուծոյ»։ Ս. Պօղոս եւ Ս. Պետրոսի եկեղեցիները ու անոնց նմաններ, Անոր նուիրուած են և կը նուիրուին։

Անգիտանալ պէտք չէ թէ նկարագրուած փառքը Անոր ապագայ փառքն է, վերջի օրերու փառքը թէեւ առջի օրէն, ծննդեան օրէն սկսուած։ Վերջի օրը այդ փառաց լըրումը պիտի ըլլայ՝ ինչպէս ծննդեան օրը սկիզբը։

Տօնը զոր այսօր կը տօնենք, Աստուածայայտութեան տօնը, միայն մէկ տօն ունի իրեն հաւասար, Յարութեան տօնը։ Երբ սիրաջերմ ձեռքի սեղմումներով իրարու կ'ըսենք «Ծնորհաւոր ծնունդ և յայտնութիւն» և կը պատասխանենք «Օրհնեալ է յայտնութիւնն Քրիստոսի», ըսած կ'ըլլանք ամէնէն թանկագին բառերը, տուած կ'ըլլանք իրարու հրեշտակաց տուած աւետիսը։ Գիտենք արդեօք այս մեծ խօսքին նշանակութիւնը։ Երանի թէ գիտնայիք և սիրտ ու հոգի դնէինք անոր մէջ։ Յիսուսի ծնունդը մարդկութեան ծնունդն է։

Խաբէրդ

Մ. ԴԱՅՐԻԷԼԵԱՆ

ՍՈՒՐԲ ԳՐԲԻ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԸ

Առանց կանխակալ կարծիքներով նախապաշարուելու, և առանց գիտական ներութիւններու հետապնդելու, մարդ երբ կարգայ Ս. Գրիքը, սա բացարձակ իրողութիւններուն կը հանդիպի հոն, — Աստուածային գործ, մարդկային գործ, Երկու մասնաւոր գործեր, սակայն իրարմէ խորապէս տարբեր

ու որոշ նոյն իսկ երեւց ամէնէն անցուկ կապերուն մէջ։ Հին Կտակարանի մէջ իւրաքանչիւր քայլափոխի դիւրին է նշմարել սա երեւոյթը թէ՛ Աստուած անձնաւորեալ, իրական էութիւն մըն է՝ անայլալ ու անժամանակ, ինքն անշարժ տիեզերքի ընդհանուր շարժման ու եղանակաւորումին մէջ։ «Ես եմ Որ էն»։ Իսկ մարդը, հոն՝ անկատար, հունաւոր, դիւրաբեկ է, կոշտ իր տգիտութեամբ, իր ձգտումներովը ու հետաքրքրութիւններովը։ Թէև մեղքէն ու ցանկութենէն մթապնած գիտակցութիւնը կէս մը անկարող է բարոյն ու չարին ճանաչումին մէջ, սակայն ընդունակ է տիեզերքը ու անոր Հեղինակը ըմբռնելու։ Բնութեան ամէն յանկուցիչ երեւոյթ, իւրաքանչիւր պատահար զինքը դէպի կատարելութիւն մղող զօրութիւն մըն են, Հոն, Աստուած մարդուն տէրը, պահապանը ու դաստիարակն է, մահկանացուն՝ իր ճորտը։ Անկէ կը սարսի մարդը, միանգամայն կը բորբոքի Անոր դէմ։ Մերթ կ'ընդվզի Անոր կամքին դէմ։ Ամէն պարագայի մէջ աստիճանով մը ընկերացած կը գտնենք զայն աստուածային գործերուն։ Մարդը, աբեւին տակ, կ'իրագործէ Արարչագործութեան խորհրդաւոր նպատակները։ Այդ գործնական յարաբերութիւնները իրենց ուրիշ նշանակալ չունին եթէ ոչ մարդկային կրօնական ու բարոյական դաստիարակութիւնը, ոչ թէ ժամանակաւոր բարիքին տեսակէտէն դիտելով, այլ աւելի յաւիտեական կեանքին վերայ չափելով։

Պատմական այս իրադարձութեանց մէջ ո'րքան ալ մարդը իր մեծութիւններուն մէջ բարձրացած կամ իր բարոյական անկումներուն մէջ անարգուած տեսնենք, ո'րքան ալ Աստուած իր գաղափարներուն իրագործումը ընդնշմարէ մահկանացուին մէջ, զայն չփոխեր։ Ան կ'ստեղծէ էակը ազատ ու իմացականութեամբ օժտուած։ Կը լուսաւորէ անոր որորանը կրօնական ու բարոյական օրէնքով մը, ու կը հանդիպադրէ անոր առջեւ կեանքի տեսլական մը որ դէպի ինքն կը քաշէ։ Մարդը իր յօժարութիւններուն, իր յուզումնե-

րուն ալեկոծութեանը մէջ տարուբեր կ'ընկըղմի իր էութեան խորքերուն մէջ, Յորին պէս կը հառաչէ, Սողոմոնին պէս երբեմն մութ կը տեսնէ տիեզերքը, Սակայն Աստուած իր նախախնամութեամբը կը շարունակէ բարի ներշնչումներ տալ անոր, դարձնել զայն իր սայթաքումներէն ու սփոփել անոր հոգիին անմոռնչ հեծեծանքները, Աշխարհ կը կորսընցնէ իր ուղեցոյցը, բայց Տէրը, յամուրդէ մը վերջ ձեռք կ'առնէ վտանգուած նաւուն ղեկը:

Առանց Աստուծոյ միջամտութեան մարդուն ձեռնարկներն ու գործերը մեծ բան մը չեն արժեք:

Ահա այս ներշնչումներն է զորս կրնայ ընդունիլ քրիստոնեայ մը Ս. Գրքի երկրւոյ ղած ընթերցումին մէջ:

Ամասիա

ՍԵՊՈՒՆ

Կ Ա Ղ Ա Ն Դ 2 Է Ք Ը

Գ Ա Ի Ա Ռ Ի Կ Ե Ա Ն Ք Է Ն

Իրական պատմութիւն

Մայր մը ու տղայ մըն էին անոնք, Հեռուն դաշտին բացերը հին օրերէն մնացած հողաթումրի մը ճիւղտ կոնակը իրենց շալակներովը հաւաքուած վայտի ու քարի դէզերով սանկ տնակ մը հիւսած էին: Ո՛վ կը հարցնէր զիրենք: Տանը մարդը, մեծ երկրաշարժէն առաջ, դարիբուքեան գացեր էր մինչև Պոլիս ու օր մըն ալ աղանձի կտուցով գրիկ մը հասաւ թէ Մրտոն հաւուց կանչէն առաջ Մեծ Պահլի առջի շաբաթ օրը մեռած էր: Անկէ ի վեր շարժն ալ վրայ հասաւ, ու քանդուած խրճիթին տեղ նոր բոյն մը շինուեցաւ ու հէգ մայրը մագերուն պէրուսը ճերմկուց կուրծքին տախտակը կոտորտեց լաց եղաւ ամէն օր: Պզտիկը ճիւղտ տասը տարեկան, մօրկանը յոյսն էր: Հապախն աղւոր, ինչ կտրիճ կ'ըսէր մայրը, Ծատ

տնգամ դրացի տղամարդերուն կալը կ'երթար, պղտիկ պղտիկ շալակներով գործեր կ'ընէր ու արեւմուտքին հետ մօրը կամ հինգ հատ տասնոց կը յանձնէր կամ դգալ մը կարագ ու աման մը մածուն: Մայրը դաշտի ճոշերուն բուրդը կը գզէր, իլ կը մանէր երկար ուրբներով: Ու կ'երգէր շարունակ գեղացի հայ կնկան աղու շնչտերով: «Աստուած իմ տղուն արեւն երկնցուր, իմ գառնուկին վաստակն աւելցու» ու կը կրկնէր շարունակ մինչև որ իլը թեւերուն ուժը պակսեցնէր, ոտքերը թմրէին ու ճեփ ճերմակ իր գլուխը վար նայելէն յոգնէին: Օջախին միակ յոյսը:

Զմրան գիշերները կնիկներուն գիտցած հէքեաթներէն կը պատմէր անոր, մինչև որ ձիթկալին մէջի ձէթը հատնէր ու վար կախուած պատրոյցը սպառէր: Այսպէս կ'անցնէին օրերը շաբաթները, միշտ նոյն յանկերգը, Դեկտեմբերի հովերը եկած աւլած էին ամէն կանանչը դաշտեցիին, հիւանդ դեղին մը պփռելով ամէն տեղ:

Ու օր մըն ալ ձիւնի հաստ սաւան մը փռուած էր դաշտին մէկ ծայրէն մինչև միւսը: Անկոխ գետինն պարզ ճերմակը կը տարածուէր որուն վրայ առտուան արեւուսով վարպետ գիւղացիներ անմիջապէս կը ճանչնային քովի լեռներէն վար իջնող կաքաւին ու լորամարգիին պզտիկ հետքերը, և անոնց ճիւղտ կիցը աղուէսի կամ գայլի նշանները, որոնք որջեր ունին դիմացի լեռան անկոխ սառնորուն վրայ: Պզտիկը ձիւնադնտակ կը խաղար, ու երբեմն ալ ձիւնին վրայ իր պատկերը կը դրոշմէր սանկ երկայն մը պառկելով: Ու մօրկանը թեւէն բռնած երբեմն դուրս կը հանէր զանի իր մեծ գունտը կամ ձիւնի դրօշմը ցուցնելու: Մայրը կը խնդար ու կը համբուրէր անոր մտած կամ կարմիր այտերը ու ձեռքերը:

Իլը դարձաւ շարունակ նոյն ոսկրուտ մատներուն մէջէն, պատրաստուած ու մանուած կծիկներուն տեղ նոր բուրդեր տուին իրեն ու ինք նոյն գոհունակ ժպիտը փոսը ինկած աչքերուն մէջ, կը համակերպէր բաներուն: Ծեր կնիկները, յաւէտ ձերութեան մօտեցողները, մտածելէ աւելի զգալ ու լալ

գիտեն։ Միայն կ'զգար որ ճշմարտուն տղաքը ու կնիկները հաստ թաղիքէ լողիկներ, սեղմ սեղմ հագուստներ ու առատ հաց ունին։ Անոնք ամէն տարի աս ատեն կաղանդի շաբաթուն իրենց երգիքներուն ներքեւ մէկ մէկ դրախտ կը սարքեն, տաք ասուլիսներ կը պատցնեն, մայրը տղաքը կը կաղանդէ, աները իր նոր փեսան ու զաքանջը իր հարսը, իրար կը համբուրեն, կը պարեն մինչև լոյս ու երջանիկ կը մնան։

Ինք մէկ հատիկ պղտիկ մը ունէր, աչքին ալ լոյսը, վաղը առտու ինչ հաղցնէր անոր, ինչ տար անոր ձեռքը, ինչպէս համբուրէր զանի։ Ահա իր դարտը։ Կը յիշէր իր դարիք մարդը որուն հոռի կը ատեն շէնչող կաղանդ մը կ'ունենային, բուխերիկնուն մէջէն զրացիի տղաքներ կախուկի տոպրակներ կը պատցնէին, ու ինք զարիւր միշտ բարդ մը պատեղ, ընկոյղ, չամիչ ու պընդուկ կը լեցնէր վար ճոճող տոպրակին մէջ։ Ու տանիքէն տղաքը զուարթ արտորանքով մը կ'անցնէին ուրիշ տուններ։ Ու ինք հէգ կնիկը սրտի պաւէն կը յիշէր թէ օր մը ինչպէս իր մեծ աղան որ հիմակ մեռած էր, գաղտուկ մը կաղանդի նախընթաց իրիկունը կախուկ մը ըրած էր ու հայրը առանց գիտնալով թէ ո՞վ էր, խոշոր նարինջ մը դրած էր, վրան խոշոր հարիւրնոց մը խոթած, թող ուրախանան, կնիկ, ըսած էր։ Ու պահ մը ետքը տեսած էր որ, վար վազելով հօրը մօտեցողը իր իսկ տղան էր։ Ինչ երջանկութիւն այն տարիներուն մէջ։ Մեծ տղան ու էրիկը հեռացած էին այլ եւս։

Այդ իրկուն որ կաղանդը պիտի լուսցընէր, չպատմեց իր սովորական հէքեաթները լեբան դեւերուն, ոչ ալ զարիւր հօրը պատմութիւնը ըրաւ իր տղուն։ Երկուքն ալ քուն եղան իրարու գրկի մէջ։

Կաղանդ...։ Վար ինկող ձիւնի կոճակներուն մէջէն ձեռքերնին տոպրակներ տա՛ն։ Ու զաւառի տղաքը ու աղջիկները նահապետական տուն կը կատարեն, համբուրելու կ'երթան մեծերուն ձեռքը, որոնք հայրեր են ու մայրեր կամ նանիներ ու մամաներ։ Ատոնց մէջ ինքն ալ հէգ մօրը տղան երջանիկ վայրկեան մը ունէր անցընելիք։ Այդ առտուն զրացիին տունները կաղանդչեքի օլտտած էր, փոխտընէն համբուրներ տուած ու առած։ Վերադարձին է՛ր. զրպաններուն մէջ շատ բաներ ունէր, ասոնք բոլորն ալ մայրին պիտի տար, ան ալ պիտի խնդար։

Փայտի կտորով մը տանը փականքը վեր առաւ, դեռ մայրը կը քնանար։ Ժամ մը ետքը դեղին թղթաբերը ներս մտցուց, նոյն յայտնի պահարանով ու որոշ հասցէով գըրուած հօրը մէկ նամակը։ Ուշ երկար տան էր բան չէր գրած հայրիկը, մայրիկը արթընցուց տղան. բացին ծրարը ու իբր կաղանդչեք հինգ հատ ոսկիի չէք մը։ Երկուքն ալ խընդացին, մայրը զաւակը համբուրեց, ու զաւակը մօրը ձեռքերուն վրայ լացաւ սրտին յուզումէն, մեծ սիրտը պղտիկ տղային։ Իրարու փաթտուեցան ու արցունքը աչքերնուն մէջ նամակը կարդալ սկսաւ մայրը, երբ պղտիկը մօրը դրկին մէջէն քնացող աչքերը բացաւ։

Հաւուց կանչը կրկին լսուեցաւ, ու կաղանդի առտուան արշալոյսին հետ իրապէս արցունքոտ աչքերով աղան մօրը պատմեց իր երազը այդ գիշերուան։

Երջանիկ օրուան այդ առտուն զաչտին մէջ այդ սուեր խրճիթին ներքեւ մայրը տըղային արցունքներով լացաւ ու յիշեց իրապէս թէ ճիշտ տասը տարի առաջ այն նոյն կաղանդի առտուն զարիւր գիրինք ուրախացուցած էր։

* * *

Պէյուք

ԽՈՍՐՈՎ ՔԷՇԻՇԵԱՆ

ՎԵՐՋԱՑՈՂ ԴԱՐՈՒՆ ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ ԳԻՐՔԵՐԸ

Է.

ՍԹԷՆԼԻ ՇՈԼԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

Ուրախ եմ որ ձեր հարցումը այն « տասը գրքերուն համար է, որոնք դարուն մէջ ամէնէն մեծ ազդեցութիւնը ունեցողները » եղած են :

Ա. Այդ գիրքերուն մէջ Առաջին տեղը պիտի առայի Տարուինի Տեսակներու Ծագումը ին, որ կերպով մը բացատրեց իր նախկին գործը Մարդկային Ծագումը, որովհետեւ բնախօսութեան բարեշրջական բովանդակ շարժումը անկէ ծագում առաւ :

Բ. Հէկէլի Տրամաբանութիւնը ունի արժանի տեղ մը, այս շարքին մէջ, որովհետեւ ան բացատրեց գաղափարները մարդու մը, որ դարուն երկրորդ քառորդին մէջ, բովանդակ աւագեմական շրջանակներուն միահեծան փորձըն էր : Եւ այդ գրքին ազդեցութիւնը առկաւին կը պահէ իր զօրութիւնը Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մէջ :

Գ. Սթրաուսի Քրիստոսի Կեանքը պէտք է մոռցուի, գիրք մը՝ որ խորապէս արծարծեց կրօնական եւ աստուածաբանական գաղափարները :

Դ. Հօրէյսի Ուսուցման Ծրագիրները ընկըզնապատճառն է ուսման բարեկարգութեան մը, որ մեզի տուաւ առողջ եւ ուղիղ դպրոցավարութեան մը դրութիւնը, որ տալաւին կը մնայ այսօր :

Ե. Աղբար Թովմասի Տնակը դարուն ուրիշ մէկ ամենաազդեցիկ գիրքն էր :

Զ. Իբր մասնագէտ, որուն կը ներուի իրերու չափազանցուած ջատագովանք մը, իր անտութիւններուն համեմատ, պիտի թուէի նաեւ Հէլմհոլցի Լսողական Զգացողութիւնը :

Է. Պզտիկ վարանումներով մը, պիտի աւելցնէի Քարլայլի Ֆրանսական Յեղափոխումը, որ ոչ միայն վառած է հոգին սերունդէ սերունդ յաջորդող ընթերցողներուն, այլ որուն մէջ խտացած է նիւթի բարձրութիւնը եւ ոճի գեղեցկութիւնը, որոնցմէ կը ցայտէ այն շարժիչ զօրութիւնը, որ մարդկային պատմութեան ուղղութիւնը կը նշանակէ, բոլորովին տարբեր՝ ծրագրուածէն :

Ը. Կէօթէի Ֆաուսթը, իբր յաւերժական յիշատակարան մը :

Թ. Պիտի թուէի նաեւ Վակնէրը, որովհետեւ ան վերստեղծեց « Միթ » երը, որոնք ամէնէն ընտիր մասը կը կազմեն իր ցեղին բարոյագիտական Աստուածաշունչին եւ որոնցմով ան՝ երաժշտական նոր դրութեան մը դիւթիւններովը զանոնք մացուց իր ցեղակիցներուն հոգւոյն մէջ :

Ժ. Վերջապէս, պիտի յիշատակեմ Իպսէնը, իբր ապագային ողբերգակը, որ կը կարծեմ թէ, ամէնէն մեծ բանը ըրած է քան ո եւ է ապրող ողբերգու մը, եւ որ կ'ստեղծէ, որ շատ քիչ բան գիտէ, եւ որուն ազդեցութիւնը կը խափանէ « արուեստը արուեստին » համար դաւանողներուն վարդապետութիւնը :

Կը գտնեմ նաեւ ուրիշ անուններ, Նիէպուհր, Թէոտոր Բարբըր, Հիւմպոլթ, Շլէյէրմախէր, Էմըրսըն, Լիէլ, Հիւկօ (իւ Թեուառներուն համար), Տիքընս, Հէրպէրդ Սքէսըր, եւ ուրիշներ, որոնց արժանիքը մեծ վարանումներով միայն տեղի կուտայ վերոյիշեալ անուններուն :

Ռ Ո Մ Ո Ւ Ա

Գ Ի Ր Ք Ա .

Գ Լ Ո Ւ Խ Ա .

ՆԱԽԱԲԵՆԿԱԼ ՕՏԱՐԱԿԱՆԸ

Սակայն ճիշդ այդ առաւօտուն կարծես յանկարծական փոփոխութիւն մը եկած էր շուկային վրայ : Կրպակները մասամբ յարդարուած էին տեսակ տեսակ վաճառքներով, և արդէն գնորդներ հաւաքուած էին, աչքերնին բացած ամէնէն աղէկ և թարմ բանջարեղէնները և ամէնէն անարատ կարագը ձեռք ձգելու : Սակայն երբ Պրաթի եւ իր ընկերը հրապարակը մտան, այնպէս կ'երեւար որ թէ՛ ծախողներուն և թէ՛ գնողներուն ուշադրութիւնը փոխանակ առեւտուրի, ուրիշ բանով մը զրաւուած էր : Սանութպաններէն շատերը, կոնակներն իրենց ապրանքներուն դարձուցած, գացեր էին խօսակցութեան պարագած խմբակներու քով որոնք հոս հոն կը հաւաքուէին հրապարակին մէջ : Հին հանգերձ ծախող մըն ալ ամէնէն մօտաւոր խմբակին քով երթալու ածապարանքի միջոցին հին վարտիք մը փոխանակ խանութը կախելու անուշադրութեամբ վիզը անցուցած էր : Պերճախօս պանրավաճառ մը, մէկ ձեռքը կտոր մը պանիր և միւս ձեռքը դանակ մը առած, իր խօսքերը չեղտելու համար անխոհմարար կը զարնէր մարծոլիցօյի այդ ընտիր նմոյսին :

Այս ընդհանուր շփոթութիւնը մեծ պատեհութիւն մը առաջ բերած էր ֆիրմէնցայի աղաքներուն համար, որոնք միշտ անպակաս էին փողոցներէն եւ չարածհիութեան մէջ նշանաւոր : Մէկ քանին ընկողներուն եւ չոր թուղերուն վրայ խուժեցին : Ուրիշներ խմորեղէնները նախապատիւ համարեցին : Մինչև իսկ չորս ոտքով շուներ, որոնք վարժուած էին աղէկ աչքով նայիլ Մեծ Պահոց ուտելիքներուն, իրենց հոտոտելիքին միջոցաւ

ընտրութիւն մը ընելէ ետքը, առանց ժամանակ կորսնցնելու աներեւոյթ կ'ըլլային ամէնէն մօտաւոր ապաստարանին ներքեւ :

— Չա՛ր սատանայ, ըսաւ Պրաթի, երբ իր ընկերոջը հետ առանց նշմարելու հասաւ այս աղմուկին մէջ : Մերքաթօն խենդեցեր է, իբր թէ Սրբազան Հայրը դարձեալ բանադրած ըլլար մեզ : Գիտնալու եմ թէ ի՞նչ կայ :

— Օլա՛, Մոնու Թրեքա, գոչեց Պրաթի, դառնալով ամէնէն մօտաւոր խմբակին դուրսը գտնուող ծեր կնոջ մը, որ վայրկեան մը իր վաճառքները ձգած էր խօսակցութիւնը մտիկ ընելու, և անոր ականջին պռռաց. « Զորինները ահաւասիկ ազատքեղի կապոցներդ բոլորն ալ գետինը ձգելու վրայ են : Ի՞նչ կայ : Աշխարհի վերջը եկա՞ծ է » :

Մոնու Թրեքա (բանջարավաճառ կին), իր աջ ականջը խուլցնող ձայնը լսելով ետին դարձաւ, կէս կատղած և կէս շուարած նայուածք մը ձգելով նախ իր հետ խօսողին վրայ, յետոյ իր տակնուվրայ եղած բանջարեղէններուն եւ յետոյ՝ դարձեալ խօսողին վրայ :

— Գէշ Զատիկ մը և գէշ տարի մը ունենաս, պողոթկաց կինը իր վաճառքներուն քով վազելով, և միևնոյն ատեն Պրաթի հանդարտութեամբ անոր տեղը սահեցաւ խմբակին մօտ խօսակցութիւնը մտիկ ընելու և նշան ըրաւ օտարական երիտասարդին որ իր մօտը կենայ :

— Հաւատացէ՛ք որ ես աչքովս տեսայ, ըսաւ գէր մարդ մը որ իր նոր գնած կապոց մը պրասը ձեռքը բռնած էր : Սանթոս Մարիոս Նովելա եկեղեցիին մէջ էի, և աչքովս տեսայ : Կինը վեր ցատկեց, թեւերը վեր նետեց և պռռալով ըսաւ թէ հրեղէն եղջիւրներով խոչոր ցուլ մը կը տեսնէր որ եկեղեցիին վրայ կը վազէր դաշն կործանելու :

— Ի՞նչ տեսար : Կորոյ, ըսաւ բարակ մարդ մը, որ չարածճի նայուածք մը ունէր : Մարմինին փակած նեղ բաճկոն մը հագած էր, աջ ականջին վրայ անփոյթ կերպով փոքրիկ դետակ մը դրած, որ կարծես թէ դիպուածով հոն էր ինկած, մէկ անկիւնը վեր առնուած ճերմակ գոգնոց մը կապած էր և մէջքը ածելի մը անցուցած : « Յո՛ւրը տեսար թէ միայն կինը » :

— Անշուշտ միայն կինը տեսայ : Բայց ինծի համար ամէնը մէկ է : Նշանակութիւնը չփոխուիր, պատասխանեց գէր մարդը քիչ մը արհամարանքով :

— Նշանակութիւնը . ո՛չ, ոչ : Ատիկա շատ որոշ է, ըսին քանի մը ձայներ միանգամայն, և յետոյ լեզուներու խառնակութիւն մը սկսաւ : Թերեւս միայն երեք հոգի լուռ կեցած էին այն բազմութեան մէջ, այսինքն՝ Պրաթի, որ իբրեւ նորեկ մը կը ջանար իրարու հետ կապել լսած հատակոտոր տեղեկութիւնները, ածելի կրող մարդը, եւ բարակ շրթունքով ակնոցաւոր մէկը, որ մըտահոգ երեւոյթ մը ունէր և մեղան գրիչ պարունակող աման մը անցուցած էր մէջքը :

— Նեւոյ, ըսաւ Պրաթի սափրիչին՝ անոր մօտենալով : Կ'երեւայ թէ Լորէնցօ տէ Մէտիչին(*) մեռած է, հէ՛, Աստուած լուսաւորէ հոգին :

— Ըսածիդ պէս, պատասխանեց Նեւոյ : Ա՛հ, մեծ մարդ մըն էր, մեծ քաղաքագէտ մը, Տանթէէն աւելի մեծ բանաստեղծ մը :

Սուր և երկար « սո՛ւն » մը լսուեցաւ յանկարծ ձայներու խառնակութեան մէջ : Ակնոցաւոր նիհար մարդէն կուգար այդ ձայնը և իր ուղած ազդեցութիւնը ունեցաւ, վասն զի աղմուկը դադրեցաւ և բազմութեան բոլոր աչքերը ակնկալութեամբ անոր ուղղուեցան :

— Աղէկ ըսուեր է ձեզի Ֆիորէնցայի բնակիչներուդ համար թէ կոյր էք, ըսաւ ան կարուկ բարձր ձայնով :

— Չէ, չէ, Սեր Չիոնի, ըսաւ Նեւոյ, քաղաքագիտութեանդ վրայ կեցիր, և եր-

բեք մի հեծներ գուշակութեան ձին : Գաղաքագիտութիւնը աւելի աղէկ ձի է :

— Սակայն եթէ դուն չարագուշակ նշաններու վրայ կը խօսիս, բարեպաշտ նօտարէ՛ մը աւելի մեծ նշան կրնա՞յ ըլլալ : Բաղամի էջը անոր քով բան մը չէր :

— Այո, բայց պարապ պտտող նօտար մը որուն կաղամարը չորցած է, ըսաւ կայնողներէն ուրիշ մէկը : Աւելի աղէկ կ'ըլլայ որ անմիջապէս վեղար մը դնես, Սեր Չիոնի : Ամէն երեսդ նայողը պիտի հաւատայ որ դուն ծով կը պահես :

Նօտարը դարձաւ և բազմութենէն զատուեցաւ զայրագին արհամարանքով :

— Յանուն Սան Շովանիի, ըսաւ գէր մարդը, չեմ կրնար ըսել որ Սեր Չիոնիի ըսածներուն մէջ ճշմարտութիւն չկայ : Բոցեղէն եղջիւրներով ցուլին գալով՝ շատ նշանակութիւններ կրնայ ունենալ ան : Վասն զի երբ Աստուած վերէն նշան մը դրկէ, կարծելու չենք թէ անոր մէջ միայն մէկ նշանակութիւն կայ :

— Պատգամի պէս խօսեցար, Կորոյ, ըսաւ սափրիչը : Եթէ մենք մահկանացուներս կրնանք երկու երեք նշանակութիւն սղմեցնել մէկ նախադասութեան մէջ, սոսկ հայնոյթիւն չէ՞ չհաւատալ որ այն հրաշալի ցուլը կրնայ ունենալ ինչ նշանակութիւն որ Ֆիորէնցայի բնակիչները ուզեն տալ :

Այս տեսակ խօսակցութիւնը ժամանակ մը տեսեց, մինչեւ որ բազմութիւնը սկսաւ կամաց կամաց ցրուիլ : Ոմանք մայր եկեղեցին գալին նոր բաներ լսելու Սավոնարոլա արեղայէն : Ուրիշներ ալ կը խորհէին որ ալ ժամանակ էր իրենց անձնական գործերուն պարապելու : Այս շարժման միջոցին Պրաթի սափրիչին մօտեցաւ և ըսաւ :

— Նեւոյ, լեզուդ աղէկ կը դառնայ բերանիդ մէջ, և վարժուած ես մարդոց դադանիքները փորել՝ անգամ մը անոնց երեսը օճաօլ փրփուրով լաւ մը ծածկելէ ետքը :

Այս առտու օտարական մը գտայ, սակայն չեմ կրնար բանի մը նմանցնել զինքը : Խեղճ քիչ գալուն համար չէ որ

(*) Լորենցոյ տէ Մէտիչի, Ֆիորէնցայի հանրապետութեան պետը :

դժուարութեան մէջ եմ, բայց յայտնի է որ երբ խնդիրը օտար տարազներու վրայ է, պարզ մարդ մը երբեմն իմաստունէ մը աւելի բան կրնայ գիտնալ:

— Անանկ է, ըսաւ Նեղոյ, դուն Միտասի իմաստութիւնը ունիս, որ քեզի պէտքերը և ժանդոտ գամերը ոսկիի կը փոխէր, և մի և նոյն ատեն էջի յաակութիւններ ալ ունէր: Ուր է օտար փետուրով թռչունդ:

Պրաթի յուսախաբ նայուածքով մը շուրջը կը նայէր:

— « Տիալոյոյ » ըսաւ սիրտը նեղացած, թռչունը փախեր է: Շիտակ է որ անօթիէր և ես մոռցայ զինքը: Սակայն Մերքաթոյին մէջ տեղ մը պիտի գտնենք զինքը, ուր որ կերակուրի հոտ կայ:

— Ուրեմն Մերքաթոյին բոլորտիքը դռնանք անգամ մը, ըսաւ Նեղոյ:

— Իր փետուրները չեն որ զիս կը շուարեցնեն, շարունակեց Պրաթի: Արդէն այս օտարականին հանդէսները իտալական աղէկ ապրանք են, և իր հագած վարտիքը Օյնիսանթիի մէջ ներկուած է ծովու ջուրով ներկուելէ տաաջ: Սակայն հանելուկը սա է որ.....

Հոս Պրաթիի բացատրութիւնը ընդմիջուեցաւ, վասն զի հրապարակին դուռներէն մին հասած էին և քիչ մը դժուար էր բռնմութեան մէջէն ճամբայ բանալ: Իր խօսքը նորէն չսկսած՝ տեսաւ իրեն հանելուկ եղած տառերկան դոր կը փնտռէին:

Գ Լ Ո Ի Խ Բ

ՆԱԽԱՃԱՆՑ ՄԵ ՍԻՐԱՅԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՓՈԽԱՐԷՆ

Պրաթիի խօսողներուն խումբին մէջ մըտնելէն ետքը, երիտասարդ օտարականը, այն ընդհանուր իրարանցումին պատճառը հասկընալու անկարող, չուտով ձանձրացաւ իր առաջնորդին սպասելէ, եւ սկսաւ հրապարակին մէջ թափառիլ գտնելու համար ուտելիք ծախող մը որ հանրային լուրերու այնքան հետաքրքիր չըլլար: Սակայն իբր

թէ յանկարծական խորհուրդի մը թելադրութեամբ՝ ձեռքը իր քսակը խոթեց եւ յուսազուրկ դէմքով մը կրկին ու կրկին խուզարկեց զայն: Ստակ մը չգտնելով հոն, « Ուրեմն նախաճաշ սիրաբանութեամբ ճարելու եմ », ըսաւ:

Շատ յառաջ չգացած գտաւ տեղ մը՝ ուր հաւանական կ'երեւար որ այդ տեսակ փոխանակութիւն մը չմերժուէր: Անկիւն մը երկու ջորիներ կայնած էին, կարմիր ծոպերով եւ մանեակներով զարդարուած: Մէկուն վերայ փայտէ կաթնամաններ բեռցուած էին, և միւսին վրայ՝ բանջարեղէնի զոյգ մը կողովներ: Պղտիկ աղջիկ մը, որ հաւանօրէն տառնելեց տարեկանէն աւելի չկար, կաթ բեռցած ջորիին կռթնած էր, արմուկը անասունին վիզին վրայ դրած: Խեղճը թերեւս յագնած էր անտուան աշխատանքէն, վասն զի իր կէս կայնած և կէս կռթնած դիրքին մէջ քնացած կ'երեւար: Սակայն եւ այնպէս մեր օտարականը գայն արթնցնելու խիղճ չըրաւ, բայց իր գործածած միջոցը այնքան փափուկ էր որ երազող գեղջկուհին կը կարծէր թէ, մինչ ինք վար ծոած բանջարեղէն կը ժողվէր, անուշահոտ տունկի մը մատղաշ մէկ ճիւղը դպած էր շրթունքներուն: Սակայն երազը շուտ ընդմիջուեցաւ, վասն զի իր մանկական կապուտակ աչքերը բանալով ապշած շուարած մնաց առջեւը կայնած տեսնելով երիտասարդ օտարականը:

— Ներէ ինծի, աղուոր աղջիկ, ըսաւ երիտասարդը: Անօթի կը մեռնիմ, եւ կաթին հոտը ախորժակս աւելի կը գրգռէ:

Աղջիկը խոշոր գաւաթ մը անուշահոտ կաթ հրամցուց: Երիտասարդը գաւաթը բերանը տարաւ առանց մեծարանքի ուրիշ խօսք ընելու, եւ մինչ կաթը կը խմէր, իր մատաղուհի բարբարոսին համարձակութիւն առաւ երկար, թուխ եւ գանգուր մագերը դիտելու՝ այն անսովոր ձայնով օտարականին որ մուրացկանի լեզուով ուտելիք ուզած էր, եւ որ, թէեւ աղուոր հագուած չէր, բայց իր գիտցած մուրացկաններուն երեք չէր նմանէր:

(Նաբունակեի)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԴԻՐՔԸ ՀԱՆԴԵՊ ՄԻԻՍ

ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ

Բայտադակին մէջ գերման վարչապետ Ծոն Պիւլով կը յայտարարէ թէ գերման բանակին կարծեցեալ խժոժութեանց նկատմամբ Մր. Չէմպլընի յայտարարութիւնները ցաւալի են, մանաւանդ որ Գերմանիոյ և Անգլիոյ յարաբերութիւնները միշտ բարեկամականական եղած են և խօսելով Գերմանիոյ ընդհանուր քաղաքականութեան վրայ, կ'ըսէ թէ ան երբեք չէ դադրած խաղաղասիրական ըլլալէ, և երբեակ զինակցութիւնը ամէնէն թանկագին և հզօր երաշխաւորութիւնն է խաղաղութեան և աշխարհի մէջ իրաց հաստատեալ վիճակին պահպանման։ Այսպէ՛ս է իրօք Գերմանիոյ քաղաքական յարաբերութիւնը միւս պետութեանց և մասնաւորաբար Անգլիոյ հետ։ Աւելի ճիշդ չպիտի՞ ըլլայ ըսել թէ այս յայտարարուած խաղաղասիրական տրամադրութիւններն ու բարեկամական յարաբերութիւնները փոխուած են հիմա և Գերմանիա, եթէ ոչ բոլորովին, գէթ մեծ մասով կզղիացեալ դիրք մը ունի։

Իրաւ է թէ ճիշդ հիմա, մասնաւոր նպատակով մը, Գերմանիա կրնայ Աւստրիական միլիտանտ զօրքերէն օգնութիւն աւելնկալել, բայց ստոյգ է որ վիէննայէ դուրս Պերլին բարեկամ չունի։ Ընդունինք թէ վիլհէլմ կայսրը՝ ինք միւս պետութեանց հետ խիստ լաւ յարաբերութիւն մը պահած է, բայց իր ժողովուրդը, մանաւանդ վերջերս, անանկ զգացումներ արտայայտեց որոնք մարդկութեան մեծամասնութեան մէջ յառաջ բերին ցրտութիւն մը, ուժացում մը, եթէ ոչ զայրոյթ։ Նոյն իսկ Աւստրիացիները՝ զրգուած վերջին դէպքերուն առթիւ գերմանական միութիւնը ֆատագովող ճառախօսութիւններէն ու պահպանողական կամ Ագարակային կռակակցութեան շահողիտական մաքուային սակագիներէն՝ մեծապէս զգածուած ու նեղացած են։ Թէեւ այս

պատճառով երբեակ Զինակակցութիւնը քայքայուելու վտանգին մէջ չէ, բայց վերջապէս երկու պետութեանց միջեւ բարեկականութիւնը խախտած է։ Գիտենք թէ ինչ յարաբերութիւն ունեցած է Գերմանիա Ֆրանսայի հետ, արդ՝ այդ յարաբերութիւնը երբեք նշանակելի յառաջդիմութիւն մը ցոյց տուած չէ դէպի հաշտութիւն։ Սլաւներուն և Գերմաններուն հին ոչ-բարեկամական յարաբերութիւնը աւելի զօրաւոր կերպով շեշտուած է Պոհմիոյ ծանօթ դէպքերուն եւ անտեսագիտական առաջարկներու պատճառներով։ Գերմաններուն սա տեսակ յայտարարութիւնները թէ Լեհերը զաղանի թշնամիներ են և պէտք է զանոնք արտաքսել Բրուսիոյ հին լեհական գաւառներէն՝ շատ անհաճոյ տպաւորութիւն մը գործած են։ Գերմանիոյ և Ռուսիոյ պաշտօնական յարաբերութիւնները որչափ որ մտերմական կապ մը ցուցնեն, այս երկու երկիրներու ժողովուրդները միշտ անհաշտ են և հուր կը ժայթքեն իրարու վրայ։ Անգլիոյ և Գերմանիոյ յարաբերութիւնները հիմա անանկ երեւոյթ մը առած են որ, եթէ ոչ սպառնական, գէթ բոլորովին հեռու է Ֆրանսոյ գերմանական պատերազմին ատեն մշակուած մտերմութենէն։ Գրիւկէրի ուղղուած հեռագիրը, Անգլիոյ դէմ մղուած առեւտրական նախանձաւ մերցումը եւ մանաւանդ Հարաւային Աֆրիկէի մէջ բրիտանական խժոժութեանց անպատկառ կերպով սխալ տարածանքութեանց այնքան յօժարակամ և փութով հաւատ ընծայուելը, ասոնք ամէնը և ասոնց նման ուրիշ պարագաներ, բոլորը միացած, խորհիլ առեւած են անգլիացի ժողովուրդին թէ Ռուսիայէ աւելի արդեօք պէտք չէ՞ որ Գերմանիայէ վախճան իբր զօրաւոր հակառակորդ մը։ Առկէ առաջ անգլիական և Ռուսական մերձեցում մը գրեթէ անկարելի կը համարուէր Անգլիոյ մէջ, բայց հիմա մեծ փոփոխութիւն մը յառաջ եկած է այս մասին։ Շատեր տեսնկ համաձայնութիւն մը ոչ միայն կը ֆատագովեն այլ հզօրապէս կը յանձնարարեն իրենց կառավարութեան եւ այս փոփոխութեան առաջին պատճառն է

այն նոր կասկածը զոր գերմանական զիտաւորութիւններ արթնցուցած են Անգլիացւոց մտքին մէջ : Զգացումի ասանկ փոփոխութիւն մը շատ աւելի դառն և նշանակելի է այն պատճառով որ՝ ան տեղի կ'ունենայ ազգականութեան կապերով կապուած երկու ազգերու մէջ :

Նոյն կասկածն է որ արթնցած է նաեւ Ատլանտեանի միւս կողմն ալ : Թէեւ չենք կրնար բոլորովին հաւատալ թէ Միացեալ Նահանգներու եւ Գերմանիոյ իրարու հետ բաղխման անմիջական վտանգ մը գոյութիւն ունենայ, ինչպէս ամերիկեան թերթեր ու հեռագիրներ կը ծանուցանեն, բայց վերջապէս ասանկ զրգռիչ զրոյցներուն Ամերիկայի մէջ չուտով տարածուիլը ցոյց կուտայ հանրային կարծիքին ձգտումը : Մօնրոյի վարդապետութեան կարեւորութիւն չտրուիլը, «Մեծագոյն Գերմանիա» մը կազմելու համար, Գերման գաղթային կուսակցութեան սա ալկներեւ փափաքն ու ջանքը թէ՛ բոլոր գաղթողները պէտք է հաստատել ընդարձակ երկրի մը վրայ, ասոնք մեծապէս դառնացուցած են երկու երկիրներու յարաբերութիւնը : Ամերիկեան վերջին պատերազմին ատենն ալ Ամերիկացիք տեսան թէ Գերմանիա իրենց աննպաստ ուղղութեամբ մը կը գործէր. ամերիկացի մը չկար որ չհաւատար թէ Գերմանիա Մանիլան ազատել ուզեց եւ միայն ետ քաշուեցաւ այն ատեն երբ ընդունեց ծովակալ Տիւուէյի վերջնագիրը : Մինչեւ իսկ Զինաստանի մէջ նոյն զգացումն է որ կը տածուի Գերմանիոյ նկատմամբ, նոյն խորշումը, նոյն թշնամական հակակիր ոգին : Զինացիք կը գանգատին Գերմանիոյ անհարկի և ստորնացուցիչ խտութիւնէն, թէ՛ պատերազմի և թէ՛ քաղաքային վարչութեան մէջ, այնպէս որ եթէ Զինաստանի միսիոնարներուն երկիւղին համեմատ երբ Զինացիք սկսին իրենց «վրէժխնդրական պատերազմը», ամենայն հաւանականութեամբ Գերմանները պիտի ըլլան առաջին զոհերը : Այսպէս, Գերմանիա այս պահուն աշխարհի մէջ կզգիացեալ զիրք մը ունի եթէ ի նկատի չառնենք իր յարաբերութիւնը Աւստրիոյ

հետ՝ որուն, գէթ առ այժմ, կրնայ վստահիլ : Զարկ չկայ չափազանցել այն հետեւանքը զոր Գերմանիոյ այս զիրքը յառաջ կը բերէ : Գերմանիա ինքնիրեն բաւական ուժ ունի արդէն եւ երբ Աւստրիոյ հետ ալ միանայ, այն ատեն աշխարհի մէջ ամէնէն ազդեցիկ ու մեծ տէրութիւնը կը դառնայ : Եւրոպական կառավարութիւնները չեն անոր թշնամական եղողը, այլ ժողովուրդը, և ժողովուրդին ալ ցոյց առած խորշումը կամ նոյն իսկ թշնամութիւնը իրաց ընթացքին վրայ մեծ ազդեցութիւն չեն գործիր շատ անգամ : Եւրոպական աշխարհավարութիւնը հիմա աւելի քան երբեք կը վարուի գիւնադէտներէն և իշխաններէ՝ որոնք կը գործեն իրենց երկրին իրական շահը մէկնակէտ ունենալով միայն և չեն ազդուիր այնքան հանրային կարծիքի վայրկեանական փոթորիկէն :

* *

Զինական զինուորներ քանի մը անգամ հրացան պարպեցին անգլիական Մանիլն չոգենաւին վրայ որ Թամպուայի ջրանցքին մէջ կը գտնուէր : Անգլիացի մը վիրաւորուեցաւ : Էտուարտ Թագաւորը բնդունեց Պառոն Սէնսէն Պիպրան գեր ծովակալը որ Վիլհէլմ կայսեր ինքնագիր մէկ նամակը յանձնեց Անգլիոյ Թագաւորին :

— Ստոյգ աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ Վիլհէլմ կայսրը իր կողմէ՝ եղբայր՝ Հանրիխ իշխանը պիտի ղրկէ Անգլիոյ Թագաւորին Թագադրութեան հանդէսին :

— Իտալիոյ Թագաւորը ու Թագուհին, նախարարներէն ու Խորհրդարանի անդամներէն չըջապատուած, Հինգլաթի, ներկայ գրտնուեցան Բանթէնին մէջ կատարուած հանդիսական արարողութեան՝ Վիքթոր Էմմանուէլ Բ. Թագաւորին յիշատակին համար :

— Նախարարապետ Ֆոն Պիւլով կոմսը յայտարարեց թէ գերման կառավարութիւնը նպատակ չունի գերմանացեալ Լեհերը :

— Նոր՝ Տոյի Ալիեմայն Զայրուկի մէկ յօդուածին հետեւանօք կ'սուի թէ՛ Կալէսի իշխանը յետաձգած է իր Գերմանիա ընկիւք ճամբորդութիւնը :

— Զրոյց կայ թէ Լոնտոնի գերմանական և Պէրլինի անգլիական դեսպանները արձակուրդով պիտի մեկնին իրենց պաշտօնատեղիներէն :

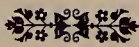
— Զինու խնամակալութիւն , բերանացի չընորհակալութիւն յայտնել տուաւ օտար դեսպաններուն՝ իր բացակայութեան միջոցին պալատներուն տարուած խնամքին եւ Զինու արքունիքին եղած ընդունելութիւններուն համար :

— Կը հերքուի այն լուրը թէ Թունկ-Յու Սիանկ ձերբակալուած ըլլայ : Քան Սուի կուսակալը չի համարձակիր դայն ձերբակալել , վասն զի այդ նահանգին մէջ մեծ ազդեցութիւն ունի :

— Փրանսական դեսպան Պ. Պօ յայտարարած ըլլալով որ Զին մինչեւ որ չգործադրէ իր կառավարութեան կարգ մը պահանջումները , յանձնարարագիրները պիտի չներկայացնէ , դեսպաններուն տրուելիք ունկնդրութիւնը յետաձգուեցաւ : Միւս դեսպաններն ալ կը խորհրդակցին թէ կրնա՞ն ոյժ տալ իրենց ֆրանսացի պաշտօնակցին :

— Մա Եւս Քուն զօրավարը մեծ պատուանշան մը ստացաւ՝ Պօքսըրներու շփութութեանը ատեն Թիէն-Զինի պաշտպանութեան առթիւ մատուցած ծառայութեանցը համար :

— Քրիսթիի առաջին կինը՝ Տիկին Ռօզալի Մոնմասոն կաթուած ունեցաւ : Վիճակը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ : Այդ կնոջ անունը բաւական նշանաւոր է՝ Քրիսթիի դէմ բացած կրկնամուսնութեան դատին առթիւ : Տիկին Ռոզալի համեստ կեանք մը կը վարէր Հռոմի մէջ՝ մեկուսացեալ տուն մը քաշուած : Մարտալայի արշաւանքին մասնակցած ըլլալով , թոշակ մը կ'ստանայ :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տարեգլուխը. — Անդլիոյ , Գերմանիոյ եւ Պարսկաստանի դեսպանները , չորեքշաբթի օր

Ռուսիոյ դեսպանատունը գացին եւ տարեգլուխի առթիւ իրենց այցնտոմսերը թողուցին :

Երկրաշարժ. — Ուրբաթ իրիկուն եւրոպական ժամ 8.50ին Իզմիրի մէջ եւ Այտընի նահանգին զանազան կողմերը երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են : Մանիսայի մէջ ցնցումները հինգ երկվայրկեան տեւեր են , միեւնոյն ժամուն Գըրգաղաճի , Քայըչլարի , Սոմայի եւ Այտընի քաղաքին մէջ ալ զօրաւոր ցնցումներ զգացուեր են՝ առանց վրտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու :

Հանրակառք. — Իզմիրի Թաղապետութիւնը ընդունելի դատեց Նէմիդատէ Թահսին փաշայի եւ Պ. Պ. Նիքոլա Մարանկոյի ու Քարտիաքոբուլոյի ծրագիրը՝ Իզմիրի մէջ հանրակառքեր բանեցնելու մասին : Թաղապետութիւնը որոշեց արտօնագիր տալ՝ կառքերուն անցնելիք փողոցներու յատակաձեւերը պատրաստելէ ետքը գործի ձեռնարկելու համար : Հանրակառքերը Եւրոպա յանձնարարուած են :

Վիճակահանութիւն. — Ատանայի արհեստագիտական Համիտիյէ վարժարանին համար երկրորդ անգամ վիճակահանութիւն մը կը կազմակերպուի՝ 3500 տոմսակներէ : Վիճակահանութեան առարկաներն են 10-15 ոսկիի արժէքով քոնսոլներ , կառքեր , երկրաչորձական գործիքներ , ջրհաններ եւայլն : Հինգ թիւեր դրամ պիտի շահին՝ առաջինը 5 հազար զրուշ ըլլալու պայմանով , վիճակահանութիւնը պիտի քաշուի ապրիլ 15ին :

— Մաքրիգիւղի մէջ կառուցուած անձուխ վառօդի գործարանին շինութիւնը աւարտած ըլլալով , բացման արարողութիւնը հինգշաբթի պիտի կատարուի :

Նոր շոգենաւ. — Վաճառական Թանթա վիզատէ Խալիտ պէյի գնած նոր շոգենաւը , որուն անունը Գոնեա զրուած է , չորեքշաբթի օր , առաջին անգամ ըլլալով Պաթումէն Կ. Պոլիս ժամանեց : Գոնեա օսմ. զրօշներով զարդարուեցաւ , Խալիտ պէյ քանի մը բարեկամներով նոյն շոգենաւը գնաց , ուր ոչխարներ զննուեցան եւ բարեմաղթութիւններ եղան Վիհ. Սուլթանին համար :

— Հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ թղթատարական առաքումները պէտք է բռնաւ չյապաղին և ժամանակին ճամբայ հանուին : Անհոգ ու թերացող պաշտօնեաները ու սուրհանդակները ծանր պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին :

— Կ. Պոլսոյ ֆրանսական դեսպանին կինը Տիկին Բոնսթան որ շարաթ օրը մայրաքաղաք պիտի գար, հինգշաբթի օր Ֆրանսայէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կ. Պոլիս :

Ջրօսաչըջիկներ. — Ամերիկացի ու գերմանացի չորս հարիւր ութսուն զբօսաչըջիկներ, Կ. Պոլիս պիտի գան Աւկուսթա Վիքթորիա խոշոր շոգենաւով :

— Հիճազի երկաթուղիի շինութեան յանձնաժողովը նկատողութեան առաւ ծրագիր մը, որով կ'առաջարկուի Հայֆայի ու Դամասկոսի երկաթուղիի գիծը եւ այդ գիծը երկարելու նպատակով Եւրոպայէն բերուած գործիքները եւայլն գնելով Հիճազի երկաթուղիին կեդրոնը ընել : Երագիրը կը յարէ նաեւ որ թէ՛ առեւտրական և թէ՛ զինուորարական առաքմանց տեսակէտով այդ ծրագրին զործադրութիւնը մեծամեծ առաւելութիւններ պիտի ընծայէ :

Գարաքէօյի կամուրջը. — Կայս. Իրատէի մը համաձայն, ծովային նախարարութիւնը կ'ուսուցնասիրէ Գարաքէօյի կամուրջին վերաշինութեան խնդիրը. շինութիւնները քիչ ատենէն պիտի սկսին :

— Երկրագործական նախարարութիւնը տեղեկագիր մը մատոյց Մեծ Եպարքոսին թուրքիոյ մէջ երկրագործութեան զարգացման մասին : Այդ տեղեկագիրը նկատողութեան պիտի առնուի Պետական Խորհուրդին կողմէ. յետոյ պիտի մատուցուի Նախարարաց Խորհուրդին և վերջնական որոշում մը ստանալէ ետքը, եզրակացութիւնը պիտի ենթարկուի Կայս. վաւերացման :

Անատոլուի երկաթուղին. — Թան երկար յողաւած մը գրելով Անատոլուի երկաթուղիներուն վրայ, կը պարզէ անոր զարգացեալ վիճակը եւ այս տարուան հասոյթներուն տուաւելութիւնը : Թան տյդ առթիւ կը խօսի Օսմ. երկերներուն տնտեսական յառաջդիմութեան վրայ :

Ա Ջ Դ

Վաղը Ծննդեան Տօնին առթիւ յատուկ պաշտօն և Հաղորդութեան ու Մկրտութեան Խորհուրդները պիտի կատարուին Պայպըլ Հաուզի Մատրան մէջ ժամը 9 ին Ը. Թ. :

Հոգաբարձ. Լանկայի
Եկեղեցւոյն

Ը Ն Թ Ե Ր Յ Ո Ղ Ն Ե Ր Ո Ի Ն

Այս թիւով կ'սկսի « Բիւրակն » ի նոր ուղղութեամբ հրատարակութեան Երկրորդ Տարեշրջանը :

Անգամ մըն ալ կը յիշեցնենք մեր բաժանորդներուն, նախորդ թիւով ըրած մեր աղագարարութիւնը, և կը խնդրենք որ հաճին իրենց թէ՛ անցեալ տարուէն մնացած և թէ՛ յառաջիկայ տարուան համար զրկուելիք բաժանորդագրիները, նամանները կամ ո և է գրութիւն ուղղել Բրոֆ. Յակոբոս Հ. Ճէճիղեանի հասցէին, Պայպըլ Հաուսի միջոցաւ, Ռօպէրթ Գոլէճ, Կ. Պոլիս :

ՆՈՒԻՐԱՍՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Վեր. Հ. Օտեան, Գաղատիայէն, կը նշուի մէկ տարուան « Բիւրակն » Սթանօղի Հայ Աւետարանական Վարժարանին :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Թոմաս. Պատ. Խ. Թ. Ստացանք. շնորհակալ ենք : Ղրկուեցաւ :

Թոմաս. Պատ. Ն. Գ. — 25 զրուէ : Ղրկուեցաւ :

Թրիպոլի. Ս. էֆ. Դ. — 50 զրուէ :

Կ. Պոլիս. Ա. Յ. Մ. էֆ. — Անուննիդ պէտք է յայտնէք :

Տէր Եւ Տօրեմ

Հ. ՍՏԵՓԱՆ Խ. ԻԻԹԻՒՃԵԱՆ

Տպագ. ՆՆԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

h
u
l
:

h
u

-
>
p
t
u

,
-
h
,

-
h

-
-

t
~

-

ԹԷՅ

ԹԷՅ

ԹԷՅ

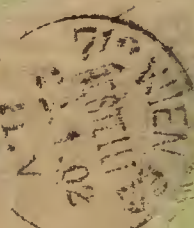
Ը Ն Տ Ի Ր

Հ Ո Տ Ա Ի Է Տ

Խ Ն Ա Յ Ո Ղ Ա Կ Ա Ն

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ վաճառատունը պատրաստ՝ և ԹԷ օր ըստ օրէ հաջնող թաւմ և աղնուագոյն տեսակ թէյերով կրնայ այսօր անմրցելի ածանութեամբ գոհացում
 և հսկէն խստապահանջ թէյի սիրահարներու: ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ
 նը կը թղթակցի գաւառներու հետ եւ յանձնարարութիւնները կը կատարեն չըզութեամբ:

Հստաւէտ թէյ գործածողներու ջերմապէս կը յանձնարարենք ան-
 ցաւ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ վաճառատունը, ձէլալ-Պէյ խանի
 կից զանազան մեծաքանակ և փոքրաքանակ թէյի ճոխ մթերք մը:
 Ս՝ Ն Ա ժ Ա՝ Ն Ա ժ Ա՝ Ն

Պ Ա Լ Ք Ա Ն

ՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՕՅԻԱ

Դրս

պահեստ եւ երաշխաւորութեան գումար Քր. 7,500,000

ՃԻԻՂ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻԻՂ

ՓՈԽԱԳՐՈՒԹԵԱՆՅ ՃԻԻՂ

գումար	ապրիլ 1906 թ. 76 ֆրանք:	Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու, կարասիներու եւ անոնանցներու՝ նպատաւոր պայմաններով:	Ապահովագրութիւն վաճառքներու, շոգենակներու մարմինն աշխարհիստ՝ կողմնալ որ ուղեւորին:
Ամբ	այ և խառն		
ապ	կրկին գը		
բա	աղոց օժիտի դը		
բա	այլ եւ այլ կարգա		
դը	ներով, չափաւոր սա-		
եր	նապաստաւոր պայման-ներով:		

նկերութեան դրամատուներն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ՝ Կ. Պոլս, ԱՆԿԼՕ ԱԻՍՏՐԵԱՆ ԴՐ. ԲԱՏՈՒՆ՝ Լօնտօն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ՝ Սօֆիա:

Գործակալ Ընդհանուր Թուրքիոյ՝ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ:

Ղալաթիա, Մերքեպանի փողոց, ձեռքի խան քիւ 4:

Դաւառներու համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին:

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿ

Մանուկներու Պատկերազարդ Հանդէս, կը հրատարակուի ամիսը 3 անգամ եռամսեայ բաժանորդագրութիւն Դիմել Ն. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ի որ կը վառէ Թերթին բոլոր գործերը: